

Podujatia – SEPTEMBER

3.9.(sobota) o 11.00 h TOMÁŠOVA CESTA KU HVIEZDAM
Fiktívny príbeh pod umelou hviezdou oblohou o poznávaní vesmíru.

8.9.(štvrtok) o 18.00 h HPHO – MIKE OLDFIELD
Výber zaujímavostí zo života a hudobnej tvorby M. Oldfielda pod umelou hviezdou oblohou planetária.

9.9. (piatok) o 18.00 - 21.00 h OBLOHA PRE VŠETKÝCH
Podujatie v rámci Dní európskeho kultúrneho dedičstva 2005

Program: vstup zdarma

18.00 h Hudba pod hviezdou oblohou – ENYA

Emotívna hudba jednej z najúspešnejších súčasných skladateľiek a umelkyň írkej národnosti, známej ako Enya, pod umelou hviezdou oblohou planetária. Uvádza : Dr. J. Humeňanský

19.30 - 21.00 h Pozorovanie Mesiaca hlavným ďalekohľadom

10.9. (sobota) o 9.00 - 13.00 h OBLOHA PRE VŠETKÝCH
Podujatie v rámci Dní európskeho kultúrneho dedičstva 2005

Program: vstup zdarma

9.00 h Mesiac na vandrovke

Program pod umelou oblohou o Mesiaci a Slnku pre deti.

11.00 h Pohľady na oblohu

Program pod umelou hviezdou oblohou o tom, čím sa líši denná a nočná obloha v lete a v zime vhodný pre mladších školákov.

9.00 - 13.00 h Pozorovanie Slnka hlavným ďalekohľadom

17.9.(sobota) o 11.00 h AKO JE SLNIEČKO ĎALEKO
Rozprávka pod umelou hviezdou oblohou pre najmenších.

22.9.(štvrtok) o 18.00 h HPHO – BEATLES
Predstavenie nezabudnuteľnej kapely pod umelou hviezdou oblohou

24.9.(sobota) o 11.00 h POTULKY OBLOHOU
Program pod umelou hviezdou oblohou planetária o hviezdach, planétach, Mesiaci a Mliečnej ceste. Vhodný pre mladších školákov.

29.9.(štvrtok) o 18.00 h HPHO – ABBA
Najznámejšie hity populárnej švédskej popovej skupiny 70. rokov minulého storočia pod umelou hviezdou oblohou planetária.
Uvádza: PaedDr. Juraj Humeňanský

a a a

ASTRONOMICKÉ POZOROVANIA PRE VEREJNOSŤ

V stredu po zotmení v prípade priaznivého počasia.

14.9. o 19.30 h *Mesiac*

Vstupné	
Večerné programy: náučno – populárne	30 Sk
hudobné	35 Sk
Programy pre deti a MŠ:	20 Sk
Astronomické pozorovania:	20 Sk
Skupinové návštevy:	35 Sk
(žiaci ZŠ, študenti, vojaci ZVS, invalidi, dôchodcovia – zľava):	25 Sk

Podujatia – OKTÓBER

1.10.(sobota) o 11.00 h O FOTÓNKOVI FILIPKOVI
Rozprávka pod umelou hviezdou oblohou pre najmenších.

SVETOVÝ KOZMICKÝ TÝŽDEŇ

vstupné: 20,- Sk

4. - 10.10. (ut., st., pi., so., ne., po.) 17.00 – 19.00 h
Premietanie odborných filmov s tematikou: história kozmonautiky, Apollo, Voyager, HST, výskum Marsu, kozmické stanice, exobiológia a pod.

6.10. (štvrtok) 17.00 - 20.00 h OBJAVA FANTÁZIA

Hlavné podujatie s programom:

17.00 h Na obežnej dráhe (Viliam Kolivoška)

18.00 h Nekonečné objavy (Mgr. Roman Tomčík)

19.00 h film o vesmírnej spolupráci na obežnej dráhe

8.10.(sobota) o 11.00 h MARTIN A HVIEZDA

Astronomická rozprávka pod umelou hviezdou oblohou pre najmenších.

13.10.(štvrtok) o 18.00 h HPHO – ANDREA BOCELLI
Jedinečný hlas súčasného svetoznámeho talianskeho tenoristu pod umelou hviezdou oblohou. Uvádza PaedDr. Juraj Humeňanský.

15.10.(sobota) o 11.00 h VESMÍRNE OTÁZNIKY

Hudobný program pod umelou hviezdou oblohou pre najmenších.

18.10.(utorok) o 18.00 h PREČO PODSTATA VESMÍRU
OSTÁVA STÁLE NEODHALENÁ ?

Prednáška. Prednáša Ing. Peter Kohút, CSc. Vstupné: 20,- Sk

20.10.(štvrtok) o 18.00 h HPHO – VANGELIS

Nezvyčajný hudobný svet uznávaného súčasného skladateľa gréckej národnosti pod umelou hviezdou oblohou.

22.10.(sobota) o 11.00 h PRÍBEH HORÁRA JEDLIČKA

Astronomická rozprávka pod umelou hviezdou oblohou pre najmenších.

27.10.(štvrtok) o 18.00 h HPHO – ENYA

Emotívna hudba jednej z najúspešnejších súčasných skladateľiek a umelkyň írkej národnosti, známej ako Enya, pod umelou hviezdou oblohou planetária. Uvádza PaedDr. Juraj Humeňanský.

29.10.(sobota) o 11.00 h AKO SA SLNIEČKO NARODILO

Astronomická rozprávka pod umelou hviezdou oblohou pre deti predškolského veku.

a a a

ASTRONOMICKÉ POZOROVANIA PRE VEREJNOSŤ

V stredu po zotmení v prípade priaznivého počasia.

12.10. o 18.30 h *Mesiac*

26.10. o 18.30 h *Večerná obloha*

Termíny návštev

Dospelí: štvrtok o 18.00 h

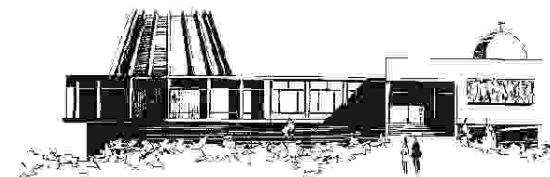
Deti: sobota o 11.00 h

Astronomické pozorovania: streda v určených hodinách

Skupinové návštevy: pondelok až piatok o 9.00, 11.00, 14.00, a 16.00 h
sobota o 9.00 h

Kapacita planetária je 68 miest. Skupinové návštevy je nutné dohodnúť vopred telefonicky alebo osobne.

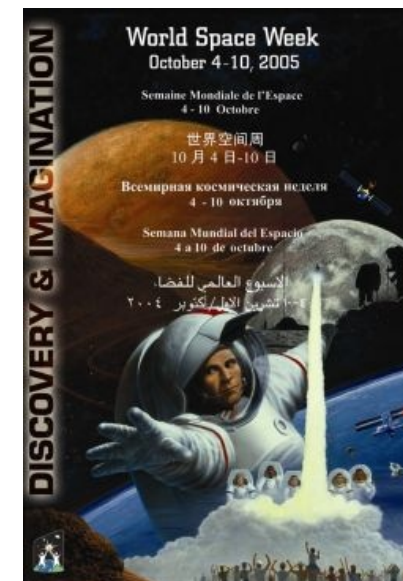
HVEZDÁREŇ A PLANETÁRIUM V PREŠOVE

Astronomický informátor

september - október

5/2005

Vydáva: HaP v Prešove v spolupráci s pobočkou SAS pri SAV v Prešove

Ročník XXXI

Telefón/Fax: 051 / 7722065, 7733218

E – mail: hap@astropresov.sk

Internet: www.astropresov.sk

Pozvánka do astronomických krúžkov

Aktívnej a vedychtivej mládeži ponúkame racionálne a zmysluplné využitie voľného času v astronomických krúžkoch s dlhoročnou tradíciou pod vedením odborných pracovníkov, s možnosťou využitia atraktívneho prostredia a prístrojového vybavenia hvezdárne a planetária.

V šk.r. 2005/ 2006 sa môžete prihlásiť do astronomických krúžkov, ktoré budú v dňoch:

1. Astronomický krúžok pre mladších žiakov ZŠ (3., 4., a 5. ročník ZŠ)
každý druhý utorok v čase 15.30 - 17.00 hod.
(vedie Mgr. Roman Tomčík)

2. Astronomický krúžok pre starších žiakov ZŠ (6., 7., 8., a 9. ročník ZŠ)
1. a 3. piatok v mesiaci v čase 15.30 - 17.00 hod.
(vedie Mgr. Peter Ivan)

3. Klub mladých astronómov (pre mládež od 15 do 25 rokov)
každý druhý piatok v čase 18.00 - 20.00 hod.
(vedie RNDr. Danica Jančuškova)

Členské na celý školský rok je 300 Sk. Prihlásiť sa môžete do konca septembra 2005 u príslušných vedúcich osobne, resp. telefonicky na č. t. 051/77 220 65, 77 332 18. Srdečne pozývame všetkých záujemcov!

Ponuka návštev vo Hvezdárni a planetáriu v rámci krúžkovej činnosti škôl

Hvezdáreň a planetárium v Prešove ponúka astronomickým, geografickým, ekologickým, matematickým a iným prírodovedným krúžkom, ktoré pracujú na základných a stredných školách, využitie vzdelávacích audiovizuálnych programov pod umelou hviezdnu oblohou v projekčnej miestnosti planetária a rôznych odborných filmov, resp. prednášok v prednáškovvej miestnosti, prípadne astronomické pozorovanie cez ďalekohľady, v popoludňajších a večerných hodinách podľa vzájomnej dohody. Vstupné na jedného žiaka je 25 Sk.

Svetový kozmický týždeň 2005

Týždeň od 4. októbra do 10. októbra bol v roku 1999 Valným zhromaždením OSN vyhlásený za Svetový kozmický týždeň (World Space Week). Je ohraničený dvoma významnými medzníkmi v dejinách kozmonautiky. Dňa 4.

októbra 1957 vypustili vo vtedajšom Sovietskom zväze na obežnú dráhu okolo Zeme prvú umelú družicu - Sputnik 1 a 10. októbra 1967 bola pod záštitou OSN podpísaná vo Viedni Medzinárodná zmluva o mierovom využívaní kozmického priestoru a telies. OSN s podporou Medzinárodnej asociácie pre kozmický týždeň organizuje a koordinuje od roku 2000 celosvetové aktivity zamerané na propagáciu výskumu a využitia vesmíru medzi širokou verejnosťou. Do tejto akcie sa zapájajú desiatky štátov z celého sveta. Hvezdáreň a planetárium v Prešove sa zapája od roku 2002. Mottom Svetového kozmického týždňa 2005 je "Objav a fantázia" (Discovery and Imagination). Táto téma je zameraná na pozitívne dôsledky výskumu vesmíru na objavy a ľudskú fantáziu. Viac o Svetovom kozmickom týždni sa môžete dozvedieť na internetovej adrese: www.spaceweek.org

HaP v Prešove pozýva všetkých svojich priaznivcov na **premietanie odborných filmov** počas celého týždňa v dňoch 4. – 10. októbra (ut., st., pi., so., ne., po.) v čase od 17. do 19. hod. a na hlavné podujatie "**Objav a fantázia**", ktoré sa uskutoční pri príležitosti Svetového kozmického týždňa dňa **6. októbra 2005 v čase 17.00 -20.00 hod.**

Záhľadné vlny z kozmu a K. G. Jansky

Medzi najvýznamnejšie astronomické objavy 20. storočia patrí objav kozmického rádiového žiarenia v roku 1932. Tento objav, ktorým sa začala éra neviditeľnej astronómie, je spojený s menom amerického elektroinžiniera českého pôvodu a pripomíname si ho pri príležitosti 100. výročia narodenia objaviteľa.

Karl Guthe Jansky (22.10.1905 - 14.2.1950) pracoval v oblasti rádiokomunikačného výskumu v Bellovej telefónnej spoločnosti v USA. V r. 1931 sa pokúšal odhaliť zdroj rušenia v rádiových signáloch používaných pri komunikácii medzi loďou a pobrežím. V r. 1932 postavil rotujúcu rádiovú anténu a prijímač a čoskoro zistil, že poruchy pochádzajú z Mliečnej cesty v oblasti súhvezdia Strelca, čiže zo stredu našej Galaxie. Jansky takto objavil žiarenie elektrónov v magnetickom poli našej Galaxie, presnejšie rádiové žiarenie medzihviezdneho plynu. Tento svoj objav publikoval v r. 1932 v New York Times pod názvom "*Elektrické poruchy mimozemského pôvodu*". V tom čase však Jansky nenašiel pochopenie u astronómov a fyzikov. Sám vo výskume nepokračoval, ale jeho objav sa stal podnetom k rozvoju rádioastronómie, ktorá sa začala naplno rozvíjať až po druhej svetovej vojne, kedy mohla naplno využiť nové poznatky z radarovej technológie.

Rádioastronómia, ako moderný odbor astronómie, ktorý skúma vesmír pomocou rádiových vln, otvorila nové okno do vesmíru a priniesla významné objavy, ako objav kvazarov (1963), reliktového žiarenia (1965), pulzarov (1967) a pod.

RNDr. Danica Jančuškova

Ďalšia desiata planéta?!

Objavy troch nových transneptunických telies oznámili tímy vedcov, ktoré sa systematicky venujú hľadaniu telies za dráhou planéty Neptún resp. Pluto. Prvé z nich nesie označenie 2003UB313 a jeho obežná doba okolo Slnka je 557 rokov. Zaujímavé je najmä svojou veľkosťou, ktorá je porovnateľná s planétou Pluto, dokonca podľa niektorých predbežných odhadov by svojou veľkosťou predstihlo Pluto a teda by išlo o zatiaľ najväčšie transneptunické teleso.

Druhé teleso nesúce označenie 2003EL61 je taktiež pozoruhodné. Je to totiž sústava dvoch telies obiehajúca okolo spoločného ťažiska podobne ako Pluto-Cháron. Menší sprievodca obehne za 49 dní svoju väčšiu zložku. Hmotnostne však predstavujú len 29% sústavy Pluto-Cháron. Takéto dvojice však nie sú u týchto telies pozoruhodnosťou - v posledných rokoch ich bolo objavených hneď niekoľko.

Tretie objavené teleso 2005FY9 je typickým predstaviteľom transneptunického telesa a je veľkosťou menšie než najmenšia planéta Pluto.

Tieto tri objekty (označované ako transneptunické) patria do rodiny telies tvoriacich tzv. Kuiperov pás – mnohopočetný pás telies ležiacich za dráhou planéty Neptún. V súčasnosti je známych takýchto telies približne tisíc a rýchlo pribúdajú ďalšie objavy.

Rozmerovo najväčšie z nich (ako Sedna, Quaoar, 2003UB313 a pod.) vzbudzujú záujem verejnosti a masmédií a sú hneď považované za 10. resp. 11. planétu slnečnej sústavy. Ale až podrobnejšie dlhodobejšie pozorovania a merania môžu odhaliť pôvod a povahu konkrétneho telesa. Následne môže Medzinárodná astronomická únia rozhodnúť o ďalšej planéte. Doteraz žiaden z kandidátov na 10. planétu neuspel, dokonca sa rozptýlil aj diskusia o Plute ako o 9. planéte a jej preradení do rodiny transneptunických telies. Skutočnosťou zostáva fakt, že aj keď máme opäť kandidáta na 10. planétu, v slnečnej sústave poznáme stále iba 9 planét.

Mgr. Roman Tomčík

Oznam pre členov prešovskej pobočky SAS pri SAV

Vážení členovia prešovskej pobočky Slovenskej astronomickej spoločnosti pri SAV. Prosíme Vás o zaplatenie členských príspevkov na rok 2005, keďže viacerí ešte nemajú zaplatené (niektorí ani za rok 2004). Členský príspevok na rok 2005 je 260 Sk pre pracujúcich a 130 Sk pre študentov a nepracujúcich. Tak isto aj zápisné pre nových členov je 130 Sk. Zároveň Vám oznamujeme, že najbližšia členská schôdza sa uskutoční dňa 6. októbra 2005 o 17.00 hod. v rámci akcie "*Objav a fantázia*", konanej pri príležitosti Svetového kozmického týždňa 2005. Srdečne pozývame všetkých členov.

RNDr. Danica Jančuškova
predsedníčka pobočky SAS pri SAV